

HIGIENOS INSTITUTAS
SVEIKATOS INFORMACIJOS CENTRAS

**KRAUJO DONORŲ REGISTRO
DUOMENYS 2015 M.**

Vilnius, 2016

Kraujo donorų registro duomenys 2015 m.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Didžioji g. 22, LT-01128 Vilnius

Tel. (8 5) 212 3913

Faksas (8 5) 262 4663

El. paštas institutas@hi.lt

www.hi.lt

Parengė Kraujo donorų registras

TURINYS

Ižanga.....	3
Sąvokos.....	4
1. Registro duomenys apie įregistruotus asmenis.....	6
2. Duomenys apie kraujo donorus	6
2.1. Kraujo donorų aktyvumas.....	9
2.2. Kraujo donoriai pagal atlygintinas ir neatlygintinas donacijas	10
2.3. Kraujo donoriai pagal lytį ir amžiaus grupes	11
2.4. Nauji kraujo donoriai	13
3. Donacijos Lietuvoje.....	15
3.1. Donacijų pasiskirstymas pagal savivaldybes	15
3.2. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose.....	16
3.3. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų amžių ir lytį.....	17
3.4. Atlygintinos ir neatlygintinos donacijos	18
4. Kraujo donorystės laikinas atidėjimas ir uždraudimas	22
4.1. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai ir priežastys.....	22
4.2. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai ir priežastys.....	24
5. Donorų kraujo ištyrimas dėl infekcinių ligų.....	24
5.1. Patvirtinti infekcinių ligų žymenys	25
5.2. Infekcinių žymenų pasiskirstymas kraujo mėginiuose	26
5.3. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnis tarp donorų.....	29
6. Literatūros sąrašas	32

Ižanga

Kraujo donorų registro (toliau – Registras) paskirtis – registruoti Lietuvos Respublikos kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorus (toliau – kraujo donoriai), rinkti, kaupti, apdoroti, sisteminti, saugoti ir teikti fiziniams bei juridiniams asmenims Registro duomenis ir dokumentus, atlikti kitus Registro duomenų tvarkymo veiksmus. Registre duomenys apie šalies kraujo donorus ir atliktas donacijas kaupiami nuo 2012 m. birželio 1 d.

Pagrindinis Registro tvarkytojas – Higienos institutas, kiti Registro tvarkytojai – kraujo donorystės įstaigos, licencijuotos kraujo donorystės veiklai (toliau – KDĮ): VšĮ Nacionalinis kraujo centras, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė VšĮ Kauno klinikos.

Leidinyje pateikta 2015 metų Registro statistinė informacija apie šalies kraujo donorus (pagal lytį, amžiaus grupes, tam tikrų kraujo tyrimų rezultatus) ir atliktas donacijas (pagal donorų lytį bei amžių, pasiskirstymą savivaldybėse, atlygintinumą, laikino atidėjimo ir uždraudimo priežastis ir kt.). 2010–2012 metų apžvalgai panaudoti kraujo donorystės įstaigų statistinių ataskaitų Nr. 30-1 (Sveikata) duomenys.

Sąvokos

1. Kraujo donoras – sveikas asmuo, kurio sveikatos būklė atitinka Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus reikalavimus, savanoriškai duodantis kraujo ar kraujo sudėtinių dalių (toliau – kraujas).
2. Kraujo donorystės įstaiga – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka licencijuota valstybės asmens sveikatos priežiūros viešoji įstaiga ar jos padalinys, atsakingi už kraujo ar jo komponentų surinkimą ir ištyrimą, neatsižvelgiant į tai, kokiam tikslui bus naudojamas kraujas ar jo komponentai, ir už kraujo ir jo komponentų surinkimą, ištyrimą, perdirbimą, laikymą bei paskirstymą, jeigu kraujas ir jo komponentai naudojami transfuzijai, arba Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka licencijuota įmonė, atsakinga už plazmos, naudojamos tik kaip pradinė medžiaga vaistiniams preparatams gaminti, surinkimą ir ištyrimą. Ši sąvoka neapima ligoninių kraujo bankų.
3. Donacija – kraujo davimas.
4. Pirminis donoras – asmuo, ataskaitiniu laikotarpiu kraujo davęs pirmą, bet tik vieną, kartą. Šis donoras, ataskaitiniu laikotarpiu donavęs antrą kartą ir daugiau kartų, priskiriamas prie nuolatinių donorų.
5. Pakartotinis donoras – asmuo, kurio paskutinė donacija buvo seniau kaip prieš 24 mėnesius.
6. Nuolatinis (reguliarus) donoras – asmuo, reguliariai (ne rečiau kaip 2 kartus per paskutinius 24 mėn., iš kurių 1 kartą per paskutinius 12 mėn.) duodantis kraujo ar jo sudėtinių dalių.
7. Naujas kraujo donoras – asmuo, kuris per ataskaitinį laikotarpį kraujo davė pirmą kartą, nepriklausomai nuo to, kiek kartų donavo vėliau.
8. Registre įregistruoti asmenys – visi asmenys, kurių asmens duomenys ataskaitiniu laikotarpiu įrašyti Registro duomenų bazėje, jiems suteikiant identifikavimo numerį.
9. Registre užregistruoti asmenys – Registre įregistruoti asmenys, kurie ataskaitiniu laikotarpiu davė kraujo arba kuriems medicininės atrankos metu donorystė buvo atidėta arba uždrausta.
10. 2015 m. kraujo donorai – asmenų, kurie 2015 metais davė kraujo bent vieną kartą, skaičius.
11. 2015 m. pirminiai donorai – asmenų, 2015 m. davusių kraujo pirmą ir vienintelį kartą, skaičius.
12. 2015 m. pakartotiniai/nuolatiniai donorai – bendras asmenų, 2015 m. davusių kraujo pirmą, bet ne vienintelį kartą, bei asmenų, davusių kraujo ankstesniais metais ir bent kartą 2015 metais, skaičius.

13. 2015 m. donacijos – 2015 m. užregistruotų kraujo davimų skaičius.

14. Apsirūpinimo krauju šalyje rodikliai:

$$14.1. \text{ Donorų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų} = \frac{\text{Donorų skaičius}}{\text{Vidutinis metinis gyventojų skaičius}} \times 1000$$

$$14.2. \text{ Donacijų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Vidutinis metinis gyventojų skaičius}} \times 1000$$

15. Kraujo donorų aktyvumo rodikliai:

$$15.1. \text{ Vidutinis donacijų skaičius, tenkantis vienam kraujo donorui} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Donorų skaičius}}$$

$$15.2. \text{ Donacijų skaičius, tenkantis 1000 kraujo donorų} = \frac{\text{Donacijų skaičius}}{\text{Donorų skaičius}} \times 1000$$

16. Patvirtintų infekcinių ligų (sifilio, hepatitų C ir B, ŽIV) žymenų dažnis – naujų patvirtintų infekcinių ligų žymenų per ataskaitinį laikotarpį atvejų skaičius, tenkantis 100 000 donorų. Šis rodiklis skaičiuojamas atskirai tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų.

$$d = \frac{A}{D} \times 100000,$$

kur:

d – patvirtintų konkrečios infekcinės ligos žymenų dažnis konkrečioje donorų populiacijoje;

A – ataskaitiniu laikotarpiu patvirtintų infekcinės ligos žymens atvejų skaičius konkrečioje donorų populiacijoje;

D – ataskaitiniu laikotarpiu užregistruotų donorų skaičius konkrečioje populiacijoje.

1. Registro duomenys apie įregistruotus asmenis

Asmenų įregistravimas Registre – tai asmenų, pageidaujančių tapti kraujo donorais, asmens duomenų įrašymas į duomenų bazę, jiems suteikiant identifikavimo numerį.

Nuo duomenų kaupimo Registre pradžios (2012 m. birželio 1 d.) iki 2015 m. gruodžio 31 d. Registre įregistruoti 144 364 asmenys, iš kurių 36 920 įregistruoti 2015 metais (1 lentelė).

1 lentelė. Registre įregistruoti asmenys

Rodiklio pavadinimas	Absoliutus skaičius
Iki 2015-12-31 įregistruotų asmenų skaičius	144 364
2015 m. įregistruotų asmenų skaičius	36 920
Išregistruotų 2015 m. mirusių asmenų skaičius	297

2. Duomenys apie kraujo donorus

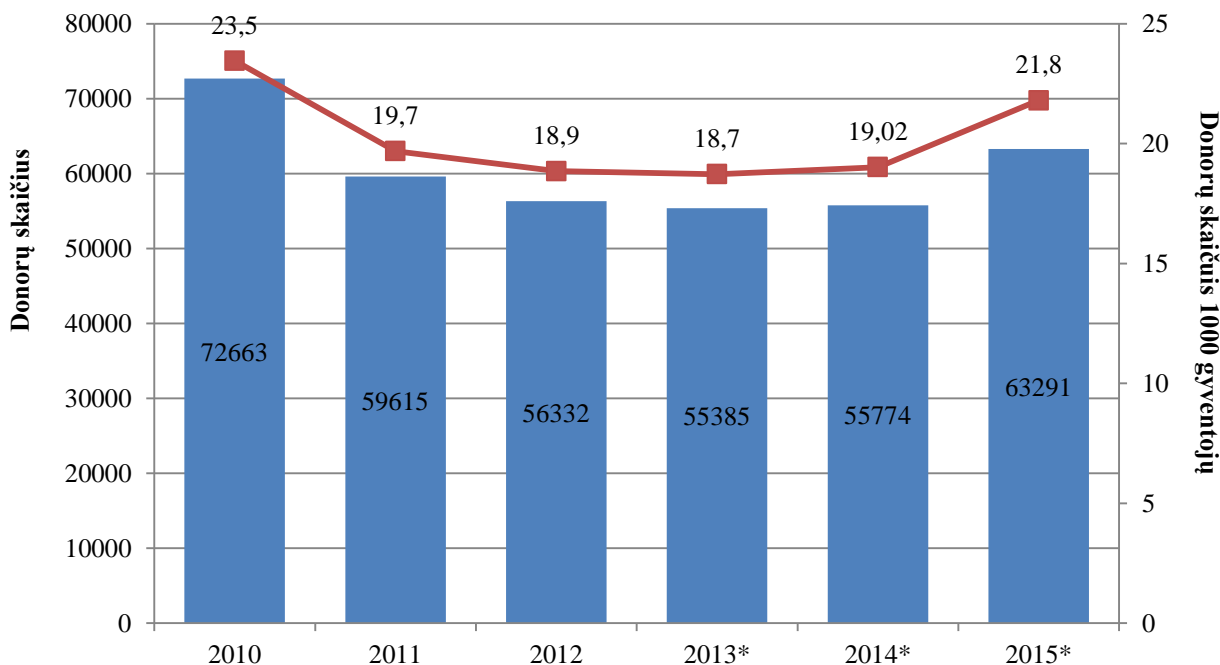
Registre užregistruoti asmenys – tai įregistruoti asmenys, kurie atskaitiniu laikotarpiu davė kraujo ar kraujo sudėtinių dalių, ir asmenys, kuriems medicininės atrankos metu donorystė buvo atidėta arba uždrausta.

2015 m. Registre užregistruotas 63 291 kraujo donoras (2014 m. – 55 774 donoriai). Dalis užregistruotų asmenų, pageidaujančių duoti kraujo, netapo donorais, nes neperėjo donorų medicininės atrankos. 2015 m. 1000 gyventojų teko 21,8 kraujo donoro (2014 m. – 19,0/1000 gyventojų) (2 lentelė).

2 lentelė. Registre 2015 m. užregistruoti asmenys

Rodiklio pavadinimas	Absoliutus skaičius	Rodiklis 1000 gyventojų
Asmenų, pageidaujančių duoti kraujo ar kraujo sudėtinių dalių, skaičius, iš viso Iš jų	71 471	24,6
Kraujo donorų skaičius, iš viso Iš jų:	63 291	21,8
Pirminiai donoriai	23 924	8,2
Nuolatiniai/pakartotiniai donoriai	39 367	13,6

2010–2012 metų *suvestinių statistinių ataskaitų Nr. 30-1* ir 2013–2015 metų Registro duomenimis daugiausiai kraujo donorų užregistruota 2010 m. – 72 663, 1000 gyventojų teko 23,5 donoro. Donorų skaičius 1000 gyventojų, iki 2013 m. mažėjęs, 2015 m. padidėjo iki 21,8 donorų 1000 gyventojų (1 pav.).

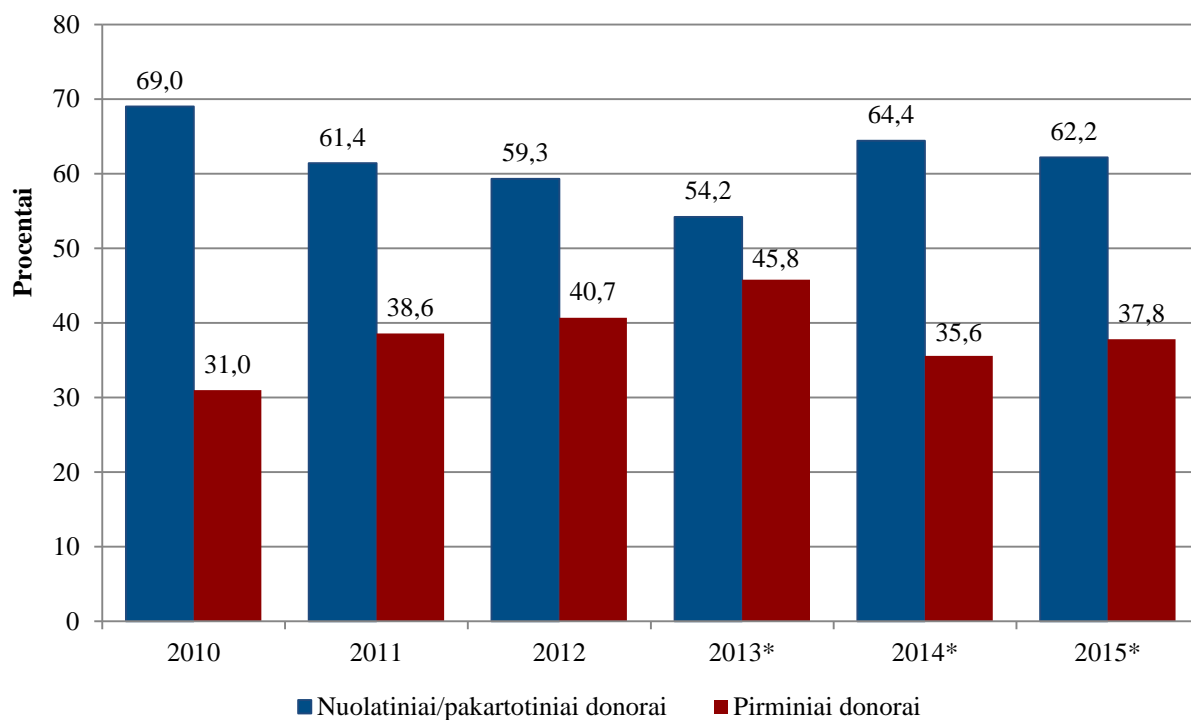

1 pav. Kraujo donorų skaičius 2010–2015 m.

*Registro duomenys

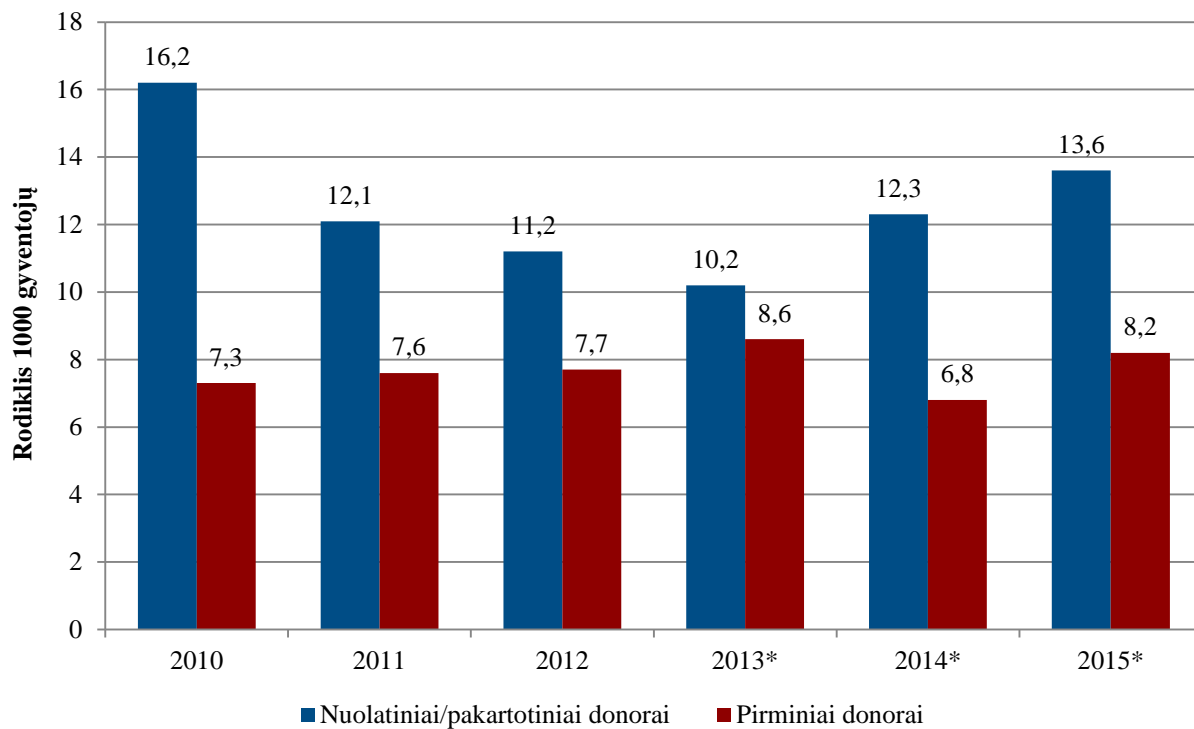
Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, tam, kad šalis galėtų savarankiškai apsirūpinti krauju ir jo produktais, būtina, kad kraują duotų 2–6 proc. šalies gyventojų. Lietuvoje 2015 metais kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 2,2 proc. šalies gyventojų (2014 m. – 1,9 proc.).

2015 m. pirminiai donoriai sudarė 37,8 proc. visų užregistruotų donorų, nuolatiniai/pakartotiniai – 62,2 proc. (2014 m. atitinkamai 35,6 proc. ir 64,5 proc.). Donoriai, 2015 m. kraujo davę pirmą, bet ne vienintelį kartą, priskiriami prie nuolatinių/pakartotinių. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų procentinės dalies pokytis 2010–2015 metais pavaizduotas 2 paveiksle.

2 pav. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų santykis procentais 2010–2015 m.
*Registro duomenys

2015 m. 1000-čiui gyventojų teko 21,8 donorų, tarp jų 8,2 pirminių donorų ir 13,6 nuolatinių/pakartotinių donorų. 2013 metais nuolatinių/pakartotinių donorų skaičius 1000-čiui gyventojų sumažėjęs iki 10,2, 2015 m. padidėjo iki 13,6/1000 gyventojų (3 pav.).

3 pav. Pirminių ir nuolatinių/pakartotinių donorų skaičius 1000 gyventojų 2010–2015 metais
*Registro duomenys

2.1. Kraujo donorų aktyvumas

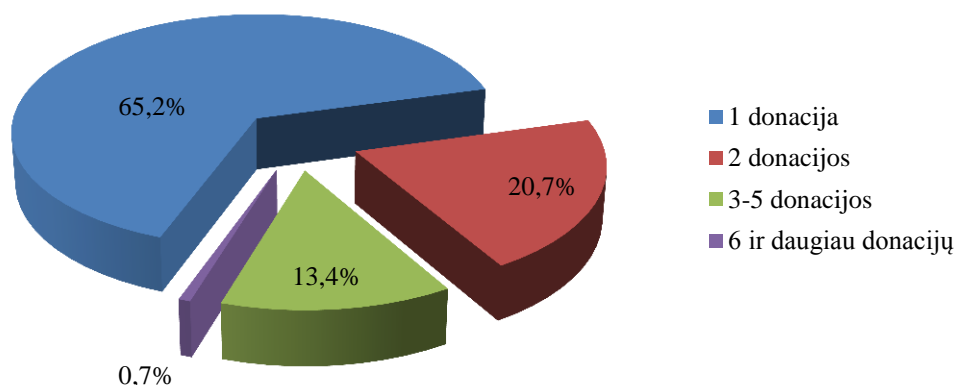
Kraujo donorų aktyvumo įvertinimo rodikliu laikomas donacijų, tenkančių vienam kraujo donorui skaičius. 2015 m. vienam donorui teko vidutiniškai 1,6 donacijos. Lietuvos kraujo donorystės įtaigose kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo iš donorų kriterijai, davimo dozės ir dažnumas nustatyti vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Didesnis vienam kraujo donorui tenkančių donacijų skaičius per metus parodo kraujo donorų aktyvumą.

Registro duomenimis 2015 m. didžiausias to paties donoro kraujo davimų skaičius – 26 donacijos (2014 m. – 23 donacijos), tiek kartų kraujo davė vienas donoras, išlaikydamas nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, 30 donorų kraujo davė po 10 kartų, 41 248 – donavo vieną kartą (3 lentelė).

3 lentelė. Donorų ir jų atliktų donacijų skaičius 2015 m.

Donorų sk.	1	1	1	2	1	1	2	3	4	8	3	6	11	11	14	30	42	40	63	208	787	2343	5344	13117	41248
Donacijų sk.	26	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

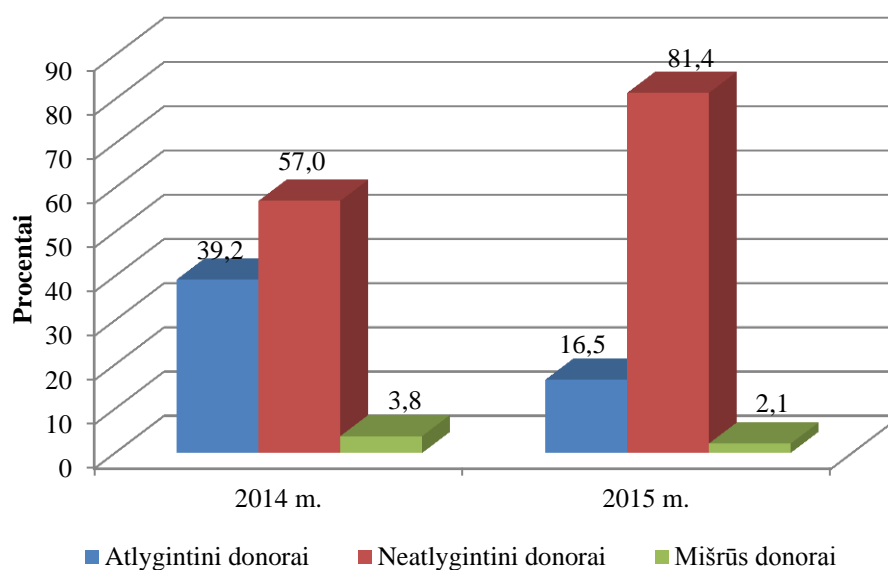
Apžvelgiant donorų procentinį pasiskirstymą pagal donacijų skaičių, daugiau kaip pusė visų donorų (65,2 proc.) kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 1 kartą, penktadalis (20,7 proc.) – 2 kartus. 6 kartus ir daugiau, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 0,7 proc. donorų (4 pav.).

4 pav. Donorų pasiskirstymas pagal donacijų skaičių 2015 m. (proc.)

2.2. Kraujo donorai pagal atlygintinas ir neatlygintinas donacijas

2015 metais buvo užregistruoti 51 535 (81,4 proc.) neatlygintini donorai (kraujo ar jo sudėtinių dalių davę tik neatlygintinai), 10 407 (16,5 proc.) atlygintini (donavę tik už piniginių atlygį) ir 1 349 (2,1 proc.) donorai, kurie kraujo ar jo sudėtinių dalių davė ir atlygintinai ir neatlygintinai. Palyginus su 2014 m. neatlygintinių donorų padaugėjo 24,4 proc. (5 pav.). Aprašomuoju laikotarpiu 1000 gyventojų teko 17,7 neatlygintinių ir 3,6 atlygintinių donorų (2014 m. atitinkamai 10,8 ir 7,5).

5 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal donacijų atlygintinumą 2014–2015 m. (proc.)

Tarp mišrių kraujo donorų daugiau kaip pusės jų (51,7 proc.) atlygintinos ir neatlygintinos donacijos pasiskirstė po lygiai, trečdalis (31,7 proc.) donavo dažniau atlygintinai, nei neatlygintinai, o likusi dalis (16,6 proc.) donorų kraujo ar jo sudėtinių dalių dažniau davė neatlygintinai (4 lentelė).

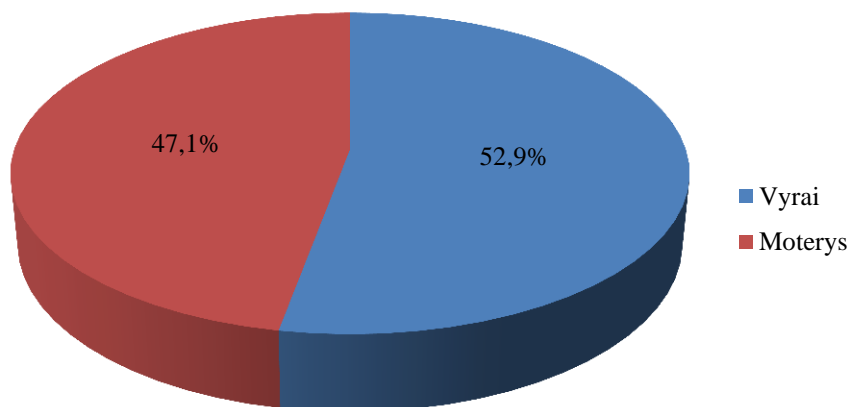
4 lentelė. Mišriai donavusių donorų skaičius pagal donacijų proporcijas 2015 m.

Donacijų proporcijos	Donorų skaičius	
	Abs. sk.	Proc.
Atlygintinių ir neatlygintinių donacijų po lygiai	697	51,7
Daugiau atlygintinių donacijų	428	31,7
Daugiau neatlygintinių donacijų	224	16,6
Iš viso	1 349	100

2.3. Kraujo donoriai pagal lytį ir amžiaus grupes

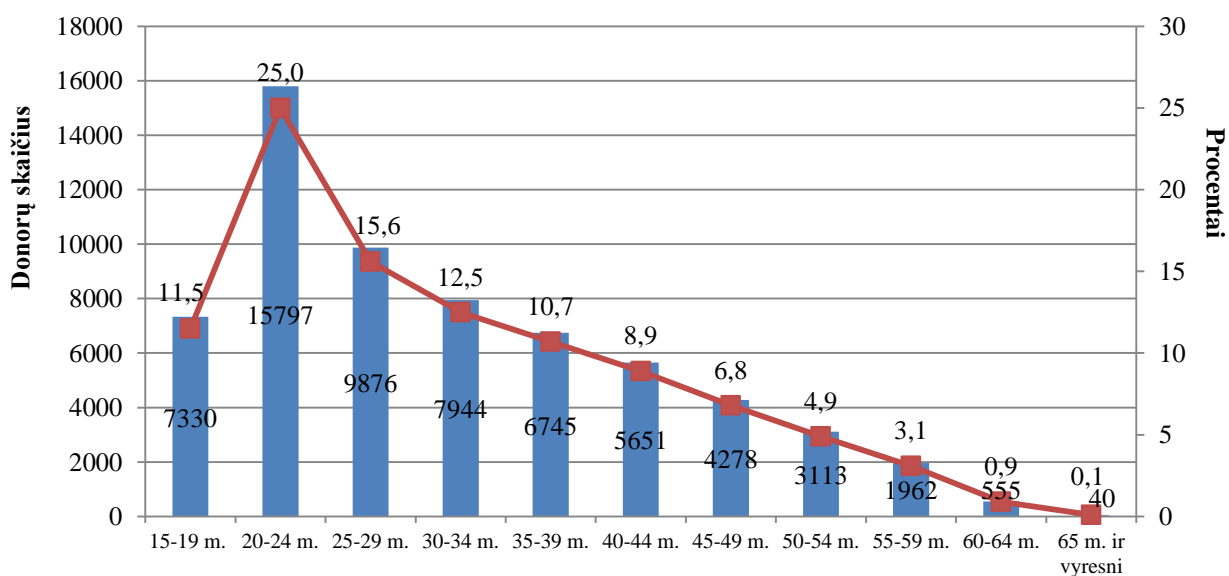
Kraujo donorų pasiskirstymo pagal lytį ir amžių apžvalgai panaudoti duomenys apie 2015 m. Registre užregistruotus kraujo donorus.

2015 m. Registre užregistruotas 63 291 donoras, iš jų 33 456 (52,9 proc.) vyrai ir 29 835 (47,1 proc.) moterys (2014 m. atitinkamai 56,2 proc. ir 43,8 proc.) (6 pav.).

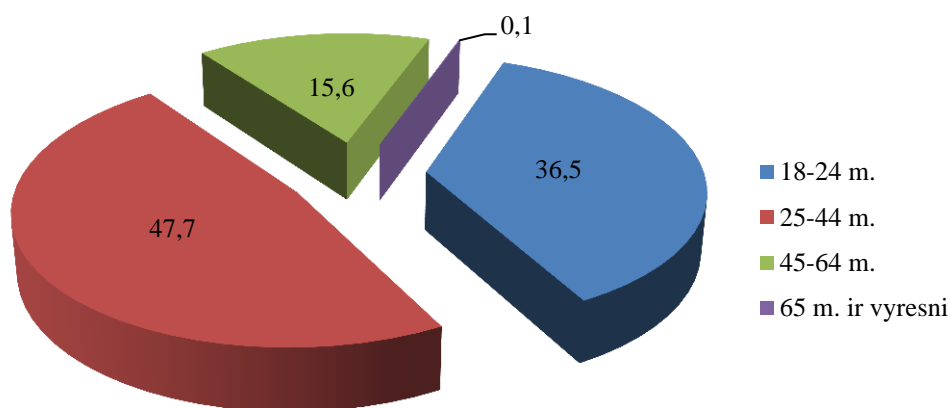
6 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal lytį 2015 m. (proc.)

Daugiausiai buvo 20–24 m. amžiaus grupei priklausančių donorų, jie sudarė ketvirtadalį (25,0 proc.) visų užregistruotų donorų. Didėjant amžiui, donorų skaičius santykinai mažėjo, 30–34 metų amžiaus grupei priklausė 12,5 proc., 50–54 metų amžiaus grupei priklausė 4,9 proc., o vyriausiai amžiaus grupei (65 m. ir vyresni) – 0,1 proc. donorų (7 pav.).

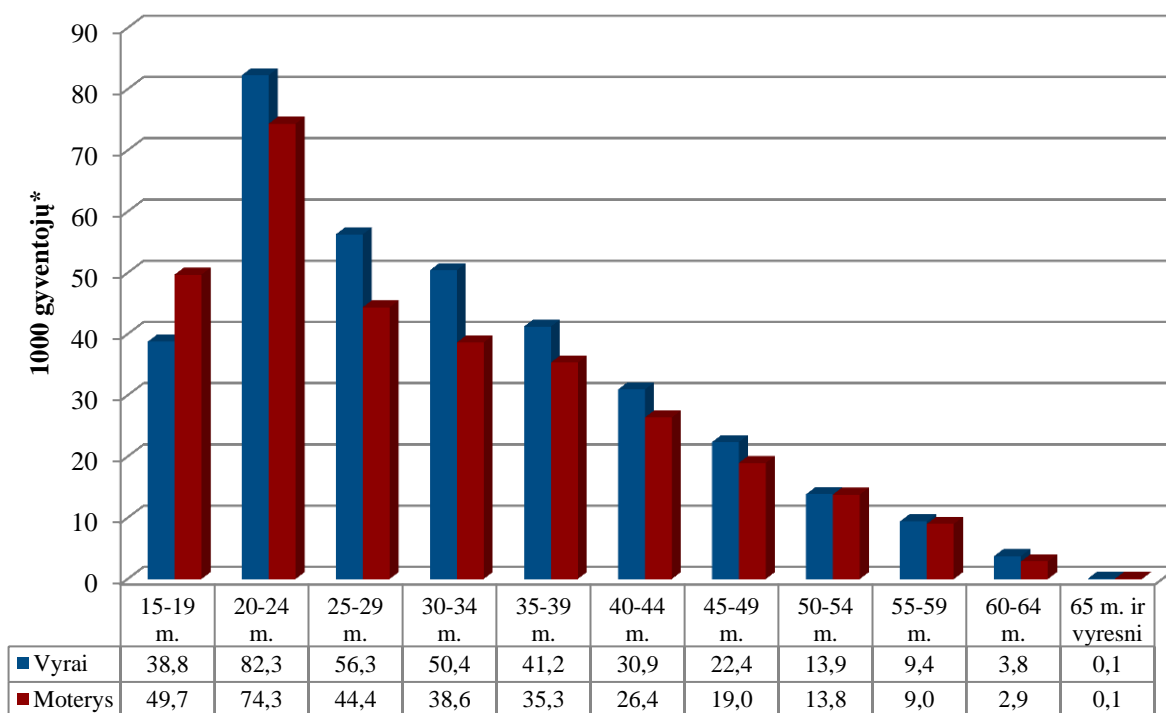
7 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2015 m.

PSO 2015 m. informaciniame biuletenyje Nr. 279, kuriame panaudoti Globalios duomenų bazės kraujo saugumui įvertinti 2012 m. duomenys, skelbiama, kad aukštą žmogaus socialinės raidos indeksą (angl. *Human Development Index*) turinčiose šalyse vos 7 proc. donorų yra iki 18 m., 20 proc. donorų yra 18–24 m., 39 proc. – 25–44 m., 30 proc. – 45–64 m. ir 4 proc. vyresnių kaip 65 metų. Registro statistiniai duomenys rodo, kad Lietuvoje didžiąją dalį donorų sudarė 18–24 m. ir 25–44 m. amžiaus donoriai, atitinkamai 36,5 proc. ir 47,7 proc. (8 pav.).

8 pav. Šalies kraujo donorų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2015 m. (proc.)

Pagal lytį ir amžių daugiausiai buvo 20–24 m. amžiaus donorų vyrų (8 509 donoriai) ir to paties amžiaus moterų (7 288 donorių), iš 1000-čio šios amžiaus grupės vyrų 82,3 buvo donoriai, o to paties amžiaus 1000-čio moterų – 74,3 donorių. Antroje pagal gausumą 25–29 m. amžiaus grupėje vyrų buvo 5 645 (56,3 donorių/1000 šios amžiaus grupės vyrų), moterų – 4 222 (44,4 donorių/1000 šios amžiaus grupės moterų). Didėjant kraujo donorų amžiui, skirtumas amžiaus grupėse pagal lytį mažėja (9 pav.).

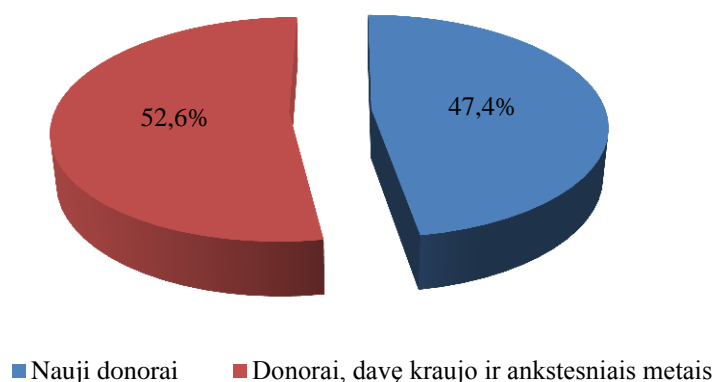
9 pav. Kraujo donorų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2015 m.

* Vidutinis gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes ir lytį 2015 m.

2.4. Nauji kraujo donorai

Naujų donorų imtį sudaro 2015 m. pirminių donorų skaičius ir donorų, 2015 m. davusių kraujo pirmą, bet ne vienintelį kartą, skaičius suma.

Registre 2015 m. užregistruoti 29 993 nauji donorai, tai sudarė 47,4 proc. visų užregistruotų donorų, kiti 33 298 donorai (52,6 proc.) kraujo davė ne tik 2015 m., bet ir ankstesniais metais (10 pav.). 2015 m. 1000 gyventojų teko 10,3 naujų donorų ir 11,5 donorų, davusių kraujo ir anksčiau (2014 m. atitinkamai 8,5 ir 10,5).

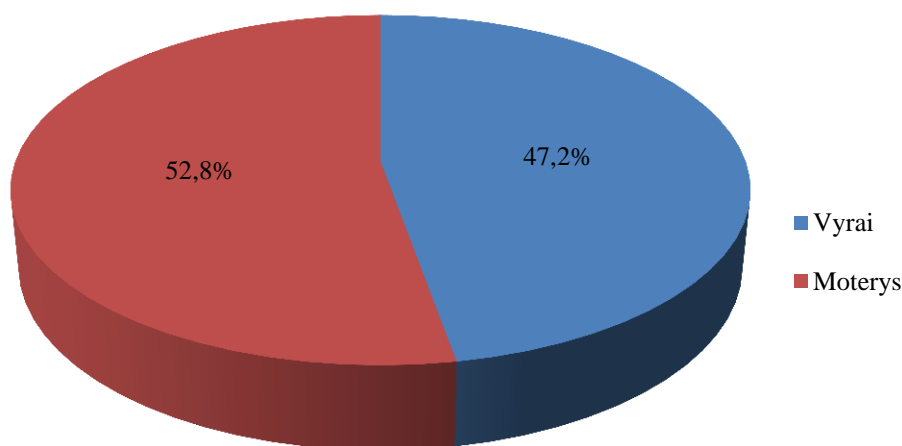
10 pav. Naujų donorų ir donorų, davusių kraujo ir ankstesniais metais, santykis 2015 m. (proc.)

Tarp 2015 m. naujų donorų vieną kartą donavo 23 924 (79,8 proc.) donorai, du kartus kraujo davė 4 600 (15,3 proc.) donorų, likusi dalis naujų donorų kraujo davė tris kartus ir daugiau, o du iš jų kraujo davė 13 kartų, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų (5 lentelė).

5 lentelė. Naujų donorų ir jų atliktų donacijų skaičius 2015 m.

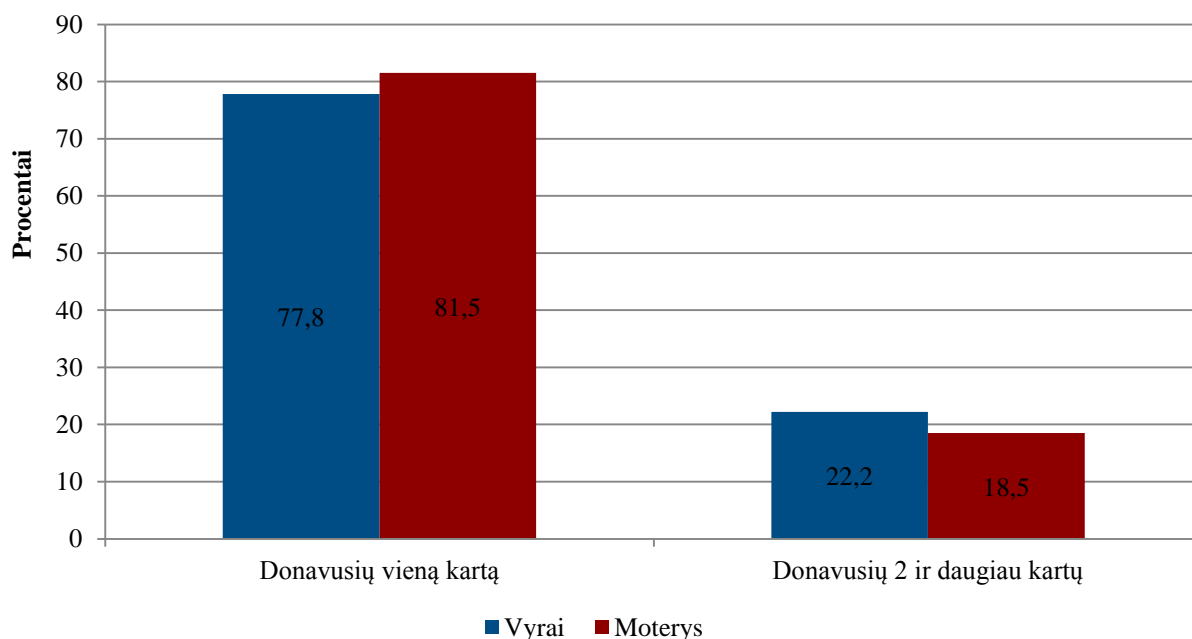
Naujų donorų skaičius	23924	4600	1092	292	66	11	4	2	2
Donacijų skaičius	1	2	3	4	5	6	7	8	13

Naujų donorų tarpe 2015 m. moterų buvo šiek tiek daugiau nei vyrų, atitinkamai 15 826 (52,8 proc.) ir 14 167 (47,2 proc.) (2014 m. – 49,1 proc. moterų ir 50,9 proc. vyrų) (11 pav.).

11 pav. Naujų donorų pasiskirstymas pagal lytį 2015 m. (proc.)

Analizuojant naujų donorų procentinį pasiskirstymą pagal lytį ir donacijų skaičių, 2015 m. 77,8 proc. vyrų (11 024 donorų) ir 81,5 proc. moterų (12 900 donorų) kraujo davė vieną kartą, t. y. buvo pirminiai donorai (2014 m. atitinkamai 77,0 proc. ir 81,2 proc.), du kartus ir daugiau donavo 22,2 proc. vyrų (3 143 donorų) ir 18,5 proc. moterų (2 926 donorų) (2014 m. – 23,0 proc. ir 18,8 proc.) (12 pav.).

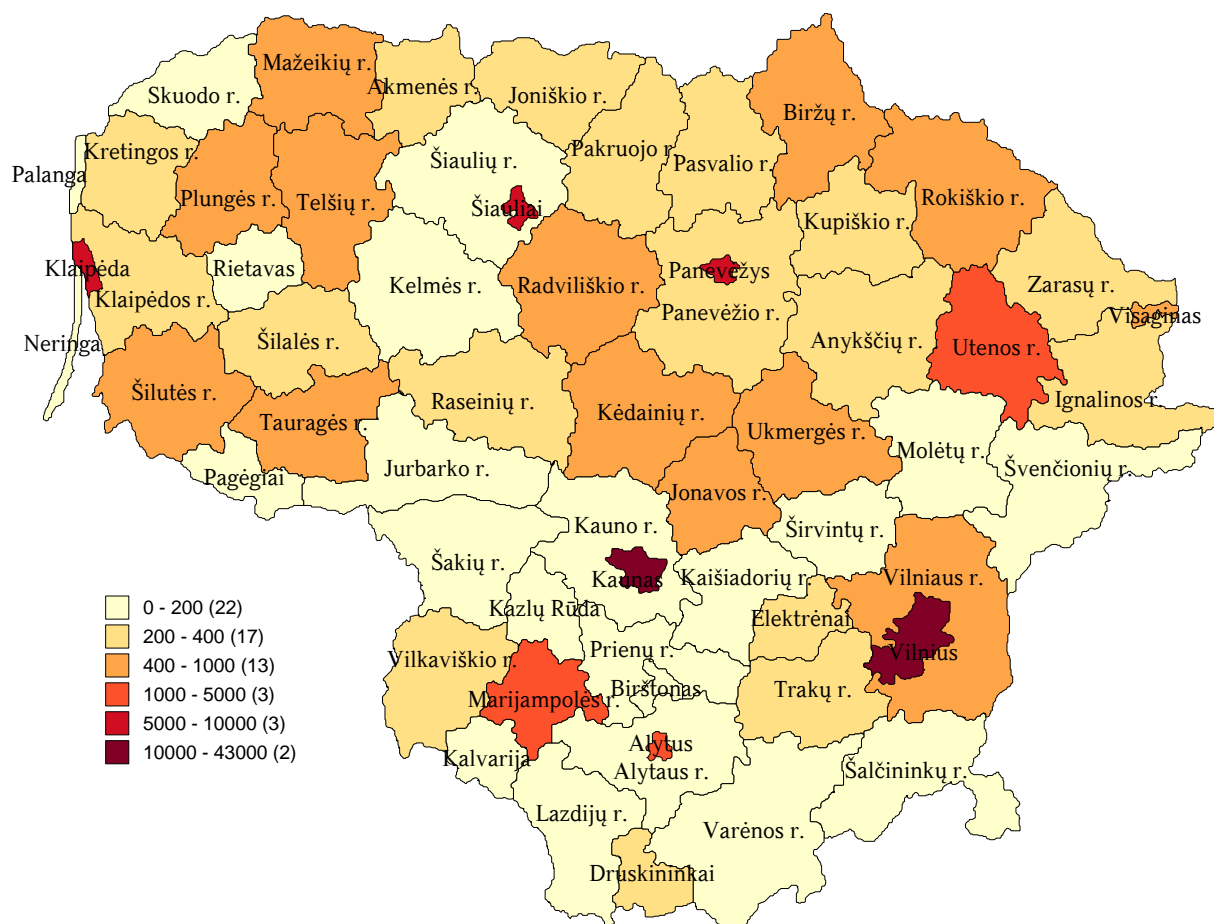
12 pav. Naujų donorų pasiskirstymas pagal lytį ir jų donacijų skaičių 2015 m. (proc.)

3. Donacijos Lietuvoje

Registro duomenimis, 2015 m. šalies kraujo donorystės įstaigose atlikta 100 512 donacijų, 1000-čiui gyventojų teko 34,6 donacijų (2014 m. atitinkamai 31,8/1000 gyventojų). Donacijų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, rodo šalies gebėjimą apsirūpinti krauju ir kraujo komponentais. PSO duomenimis, aukštą žmogaus socialinės raidos indeksą (angl. *Human Development Index*) turinčiose šalyse, prie kurių priskiriama ir Lietuva, 1000-čiui gyventojų tenka vidutiniškai 36,8 donacijų.

3.1. Donacijų pasiskirstymas pagal savivaldybes

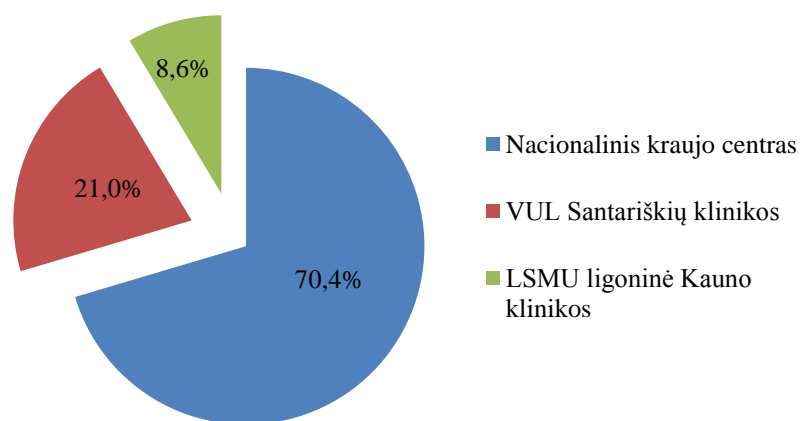
2015 m., kaip ir 2014 m., daugiausiai donacijų užregistruota didžiuosiuose šalies miestuose: Vilniaus m. savivaldybėje – 42 784, tai sudarė kiek mažiau nei pusę (42,6 proc.) visų donacijų, Kauno m. savivaldybėje – 13 063 (13,0 proc.), Klaipėdos m. savivaldybėje – 9 697 donacijos (9,6 proc.). Donacijos, atliktos kitose šalies savivaldybėse, atskirai sudarė mažiau nei po 8 proc. visų užregistruotų kraujo davimų. Mažiausiai donacijų užregistruota Alytaus r. (54 donacijos) ir Varėnos r. savivaldybėse (35 donacijos) (13 pav.).

13 pav. Donacijų skaičius 2015 m. pagal savivaldybes

3.2. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose

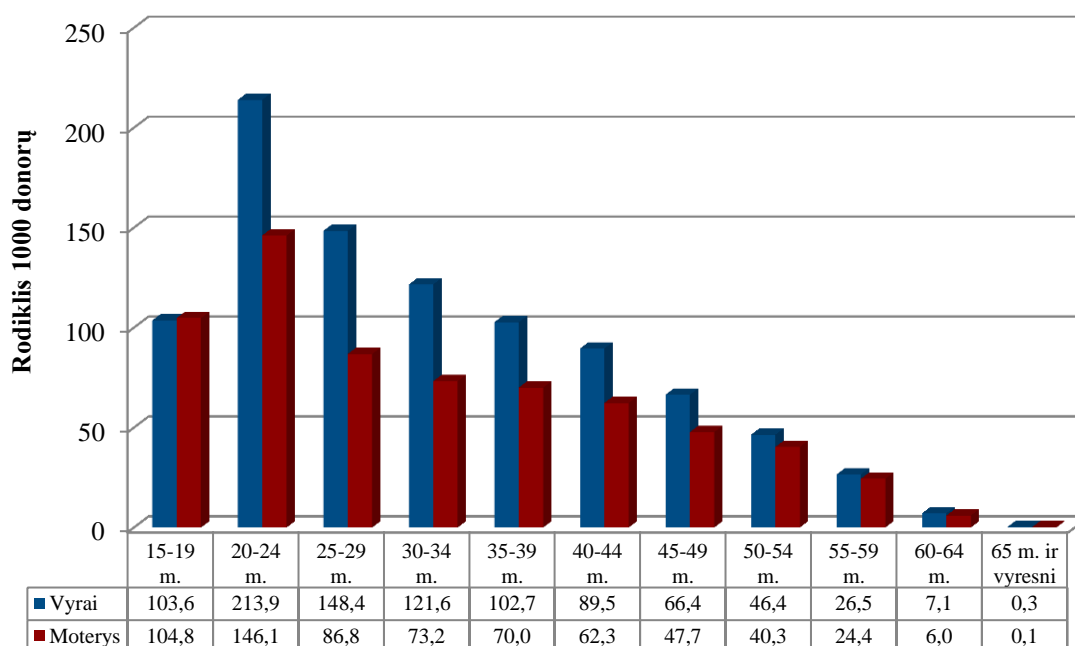
2015 m. Registro duomenis tvarkė trys KDĮ: VšĮ Nacionalinis kraujo centras, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos (toliau – VUL Santariškių klinikos) ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė VšĮ Kauno klinikos (toliau – LSMU ligoninė Kauno klinikos). Registre 2015 m. užregistruota 100 512 donacijų, kurių daugiausiai atlikta Nacionaliniame kraujo centre – 70 774 (70,4 proc.), penktadalis, t. y. 21 144 (21,0 proc.) – VUL Santariškių klinikose ir šiek tiek mažiau nei dešimtadalis – LSMU ligoninės Kauno klinikose, atitinkamai 8 594 (8,6 proc.) (14 pav.).

14 pav. Donacijų pasiskirstymas kraujo donorystės įstaigose 2015 m. (proc.)

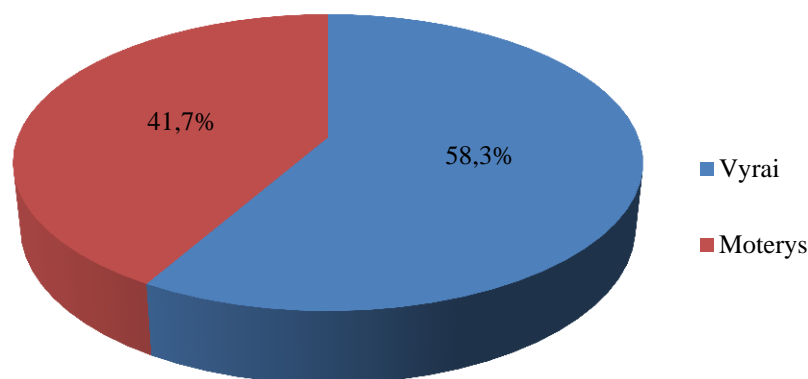
3.3. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų amžių ir lytį

Daugiausiai donacijų 2015 m., kaip ir 2014 m., atliko donorai, priklausantys 20–24 m. amžiaus grupei, tarp kurių vyrai kraujo ar jo sudedamųjų dalių davė 13 535 kartus (213,9 donacijos/1000 donorų), moterys – 9 249 kartus (146,1 donacijos/1000 donorų) (2014 m. atitinkamai 243,7 ir 137,9 donacijos/1000 donorų). Pirmų trijų amžiaus grupių (15–19, 20–24 ir 25–29) donorų kraujo davimai sudarė 50,6 proc. visų šalyje užregistruotų donacijų. 2015 m., palyginus su 2014 m. duomenimis, sumažėjo 15–19 m. amžiaus vaikinų donacijų, 1000 donorų teko 103,6 šio amžiaus vyrų donacijos (2014 m. buvo 159,4 donacijos/1000 donorų). Mažiausiai kraujo davimų užregistruota vyresnių kaip 60 m. donorų (15 pav.).

15 pav. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų lytį ir amžiaus grupes tarp visų donorų 2015 m.

Analizuojant donacijų pasiskirstymą pagal donorų lytį, vyrų donacijų buvo 16,6 proc. daugiau nei moterų, atitinkamai 57 290 (58,3 proc.) ir 36 090 (41,7 proc.) (2014 m. atitinkamai 61,4 proc. vyrų ir 38,6 proc. moterų) (16 pav.).

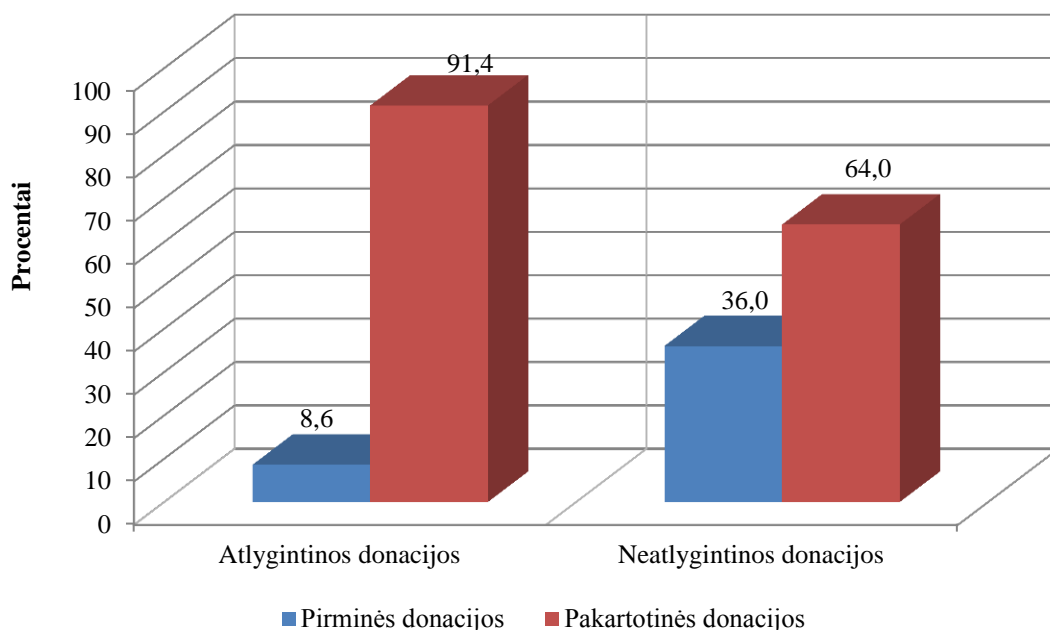

16 pav. Donacijų pasiskirstymas pagal kraujo donorų lytį 2015 m. (proc.)

3.4. Atlygintinos ir neatlygintinos donacijos

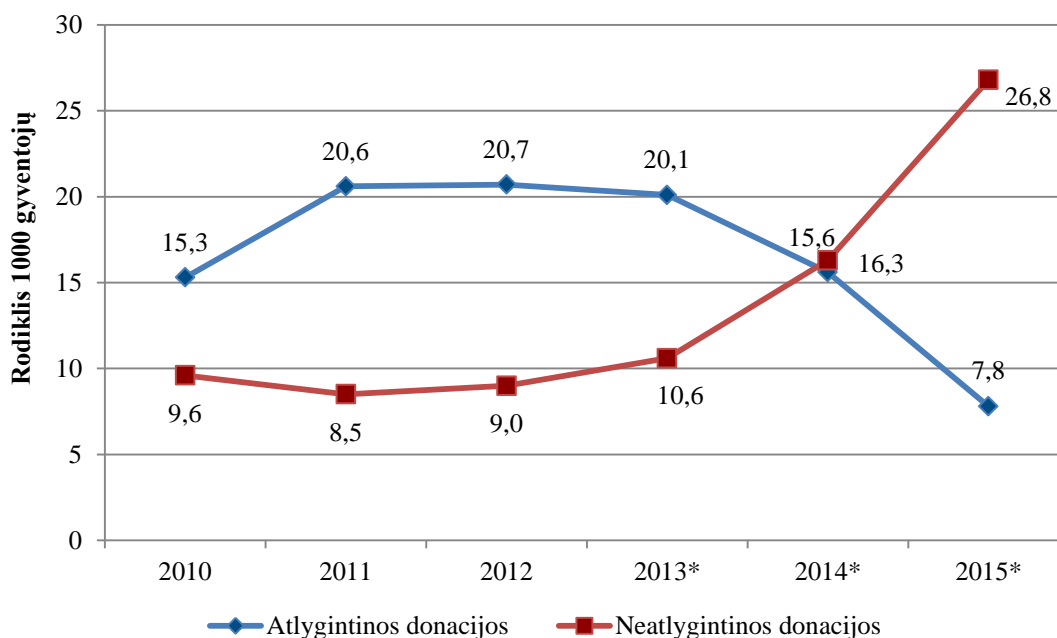
Šalyje, įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/98/EB ir rekomendacijas dėl asmens sveikatos priežiūros įstaigų aprūpinimo saugiu krauju ir kraujo komponentais, vykdoma Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programa 2006–2015 m., patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-992 „Dėl neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos 2006–2015 m. patvirtinimo“. Šioje programoje pabrėžiama, kad kraują surenkant iš neatlygintinai kraujo duodančių donorų užtikrinama viena iš saugios donorystės prielaidų. Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos IV etapo (2014–2015 metai) tikslas – iki 2015 m. gruodžio 31 d. pasiekti 55 proc. neatlygintinų donacijų visose kraujo donorystės įstaigose.

Registro duomenimis, 2015 m. šalyje atliktos 77 877 (77,5 proc.) neatlygintinos donacijos ir 22 635 (22,5 proc.) atlygintinos donacijos (2014 m. atitinkamai 51,0 proc. ir 49,0 proc.). Tarp neatlygintinų donacijų pakartotinių donacijų buvo trečdaliu daugiau negu pirminių, atitinkamai 49 824 (64,0 proc.) ir 28 053 (36,0 proc.). Iš atlygintinų donacijų didžiąją dalį sudarė pakartotinės donacijos – 20 695 (91,4 proc.) (17 pav.).

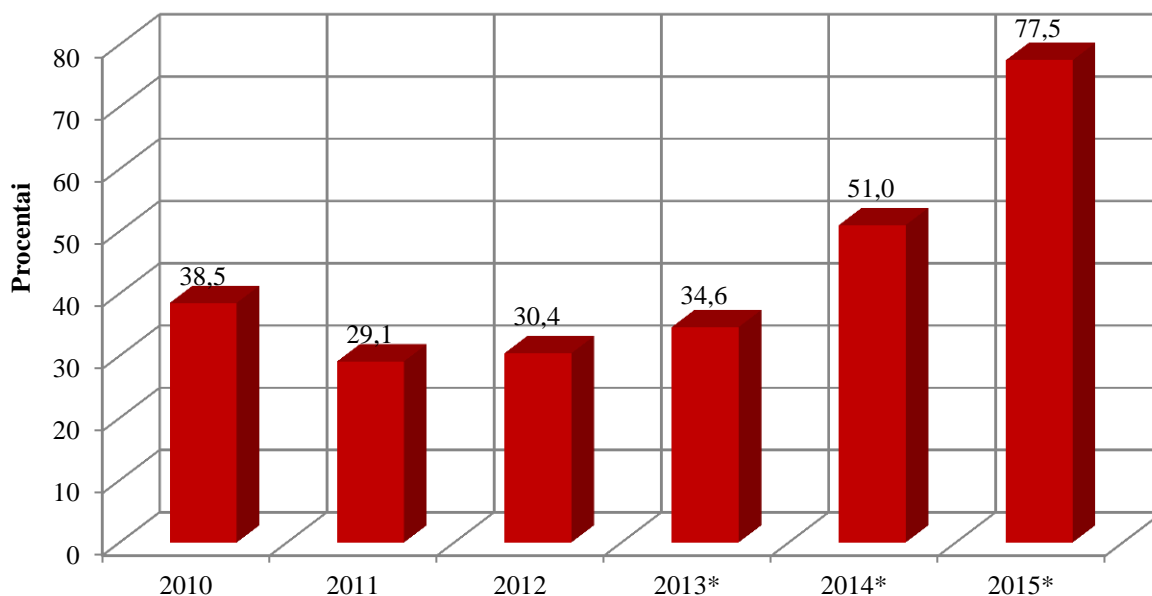

17 pav. Atlygintinų ir neatlygintinų donacijų pasiskirstymas pagal pirmines ir pakartotines donacijas 2015 m. (proc.)

Suvestinių statistinių ataskaitų Nr. 30-1 2010–2012 m. ir Registro duomenimis, neatlygintinų kraujo davimų sparčiai daugėja nuo 2013 m. (18–19 pav.). 2013 m. 1000-čiui gyventojų teko 10,6, 2015 m. – 26,8 neatlygintinos donacijos.

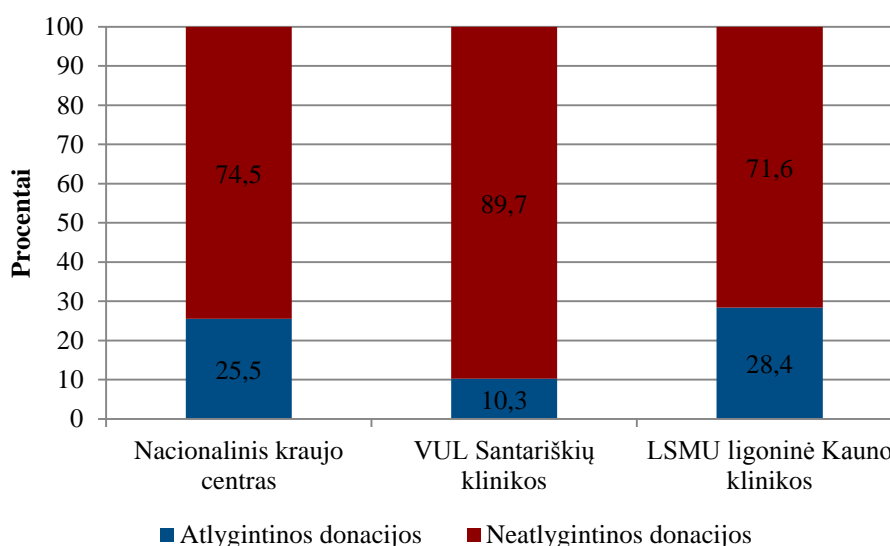
18 pav. Atlygintinų ir neatlygintinų donacijų dinamika Lietuvoje 2010–2015 m.
*Registro duomenys

19 pav. Neatlygintinų donacijų kitimas visų donacijų tarpe 2010–2015 m. (proc.)

* Registro duomenys

Registro 2015 m. duomenimis, pagal atskirai kiekvienoje kraujo donorystės įstaigoje užregistruotų neatlygintinų donacijų pasiskirstymą tarp visų toje įstaigoje atliktų donacijų, daugiausiai neatlygintinų donacijų atlikta VUL Santariškių klinikų kraujo centre – 89,7 proc., Nacionaliniame kraujo centre neatlygintini kraujo davimai sudarė 74,5 proc., LSMU ligoninės Kauno klinikose – 71,6 proc. visų toje įstaigoje atliktų donacijų (20 pav.).

20 pav. Kraujo donorystės įstaigoje užregistruotų donacijų pasiskirstymas pagal atlygintinumą 2015 m. (proc.)

Analizuojant neatlygintų ir atlygintų donacijų pasiskirstymą pagal donorų lytį, nustatyta, kad, 2015 m., kaip ir 2014 m., dažniau neatlygintinai davė kraujo moterys, tokios donacijos sudarė 85,2 proc. visų moterų atliktų donacijų, vyrų neatlygintinos donacijos sudarė 72,0 proc. (2014 m. – atitinkamai 59,6 proc. ir 45,6 proc.) (6 lentelė).

6 lentelė. Donacijų pasiskirstymas pagal atlygintinumą ir donorų lytį 2015 m.

Donorai	Donacijos				Iš viso	
	Atlygintinos		Neatlygintinos			
	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.	Abs. sk.	Proc.
Vyrai	16420	28,0	42205	72,0	58625	100
Moterys	6215	14,8	35672	85,2	41887	100
Iš viso:	22635	22,5	77877	77,5	100512	100

Nemokamų kraujo davimų ir juos atlikusių donorų pasiskirstymo analizė parodė, kad 2015 m., kaip ir 2014 m., didžiausias nemokamų kraujo davimų skaičius, išlaikant nustatytus minimalius laiko tarpus tarp donacijų, buvo 17 neatlygintų donacijų, kurias atliko vienas donoras, 10 kartų neatlygintinai kraujo davė aštuoni donorai (2014 m. – keturi donorai), po penkias neatlygintinas donacijas atliko 461 donoras (2014 m. – 323 donorai). Vieną neatlygintiną donaciją per metus atliko 36 787 donorai (7 lentelė).

7 lentelė. Neatlygintų donacijų ir jas atlikusių donorų skaičius 2015 m.

Neatlygintų donacijų skaičius	17	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Donorų skaičius	1	1	1	5	4	6	8	17	19	27	106	461	1399	3670	10372	36787

Didžiausias atlygintų donacijų skaičius, išlaikant nustatytus minimalius intervalus tarp donacijų, buvo 26 atlygintinos donacijos, kurias atliko vienas donoras (2014 m. – 23 donacijos), po 10 kartų kraujo atlygintinai davė 16 donorų. Vieną kartą per metus atlygintinai donavo 6364 donorai (8 lentelė).

8 lentelė. Atlygintų donacijų ir jas atlikusių donorų skaičius 2015 m.

Atlygintų donacijų sk.	26	24	23	22	21	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Donorų skaičius	1	1	1	2	1	2	4	2	9	2	4	7	6	9	16	23	17	35	86	275	785	1510	2594	6364

4. Kraujo donorystės laikinas atidėjimas ir uždraudimas

Kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų tinkamumo kriterijai nustatyti Kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Esant nustatytiems sveikatos sutrikimams, donorui gali būti laikinai ir (arba) visam laikui sustabdyta donorystė. Teisę sustabdyti donorystę turi medicininę donorų atranką atliekantis gydytojas, atsižvelgdamas į donorų tinkamumo, donorystės uždraudimo ar atidėjimo kriterijus.

2015 m. kraujo donorų registro duomenų bazėje registruoti 17 949 kraujo donorystės sustabdymo atvejai, tarp jų 17 301 (96,4 proc.) laikino atidėjimo ir 648 (3,6 proc.) donorystės uždraudimo atvejai (2014 m. atitinkamai 95,4 proc. ir 4,6 proc.).

4.1. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai ir priežastys

Dažniausia kraujo donorystės laikino atidėjimo priežastis 2015 m., kaip ir 2014 m., buvo ta, kad hemoglobino kiekis neatitiko normos. Dėl šios priežasties kraujo donorystė donorams tam tikram laikui buvo atidėta 10 960 atvejų, tai sudarė daugiau kaip pusę (63,3 proc.) visų laikino atidėjimo atvejų (9 lentelė).

9 lentelė. Kraujo donorystės laikino atidėjimo atvejai pagal priežastis 2015 m.

Eil. Nr.	Laikino atidėjimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)
1.	Hemoglobino kiekis neatitinka normos	10960 (63,3)
2.	Kitos laikino atidėjimo priežastys	1215 (7,0)
3.	Netinkamas kraujo spaudimas	881 (5,1)
4.	Nematyti venų	632 (3,7)
5.	Netinkamas pulso dažnis ir (arba) ritmas	508 (2,9)
6.	Tatuiravimas arba žiedų vėrimas į kūną	461 (2,7)
7.	Gydymas vaistais	400 (2,3)
8.	Atsisakymas duoti kraujo	360 (2,1)
9.	Didžioji chirurginė operacija	297 (1,7)
10.	Gripas ar kitos į gripą panašios ligos	295 (1,7)
11.	Antieritrocitiniai AK	153 (0,9)
12.	Per maža kūno masė	153 (0,9)
13.	Prival. serolog. anti-HCV reaktyvus ir patvirt. neigiamas	132 (0,8)
14.	Endoskopinis tyrimas	130 (0,8)
15.	Apsvaigimas nuo alkoholinių ar kitų medžiagų	125 (0,7)
16.	Trombocitų kiekis neatitinka normos	94 (0,5)
17.	Prival. serolog. anti-TP reaktyvus ir patvirt. neigiamas	77 (0,4)
18.	Donoro taisyklių pažeidimas	50 (0,3)
19.	Nėštumas	46 (0,3)
20.	Prival. serolog. anti-ŽIV1,2 reaktyvus ir patvirt. neigiamas	45 (0,3)
21.	Mažoji chirurginė operacija	43 (0,2)
22.	Leukocitų kiekis neatitinka normos	30 (0,2)
23.	Buvimas kardomojo kalnimo ir (arba) laisvės atėmimo vietose	29 (0,2)
24.	Asimptominiai endeminių zonų lankytojai	26 (0,1)
25.	Akupunktūra, išskyrus tuomet, jei ją atlieka kvalifikuotas sveikatos priežiūros specialistas, naudojantis steriliąs vienkartines adatas	22 (0,1)
26.	Prival. serolog. HBsAg reaktyvus ir patvirt. neigiamas	14 (0,08)
27.	Prival. serologinis anti-HCV reaktyvus	13 (0,08)

Eil. Nr.	Laikino atidėjimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)
28.	Netinkamas donoro amžius	9 (0,05)
29.	Susilpninti virusai arba bakterijos	9 (0,05)
30.	Kraujotakos sistemos liga	8 (0,05)
31.	Dantų gydymas	7 (0,04)
32.	Karščiavimas (aukšta temperatūra)	7 (0,04)
33.	Techninės kliūtys	7 (0,04)
34.	Prival. serologinis anti-TP reaktyvus	6 (0,03)
35.	Prival. serologinis anti-ŽIV1,2 reaktyvus	6 (0,03)
36.	Aptikti inf. ligų žymenys	5 (0,03)
37.	Kartotiniai alpimo atvejai ar buvę traukuliai	5 (0,03)
38.	Kiti sveikatos sutrikimai	5 (0,03)
39.	Kraujo, imuninės sistemos, kvėpavimo sistemos, lyties ir šlapimo sistemos, medžiagų apykaitos, virškinimo sistemos ligos	5 (0,03)
40.	Prival. serologinis HBsAg reaktyvus	5 (0,03)
41.	Vakarų Nilo karštligė	4 (0,02)
42.	Asmenys, kuriems kyla pavojus dėl artimų buitinių santykių su hepatitu B, hepatitu C, ŽIV sergančiais ir šiais virusais infekuotais asmenimis	3 (0,02)
43.	Hepatito A arba hepatito B vakcinas	3 (0,02)
44.	Infekcinės ligos	2 (0,01)
45.	Kitos uždraudimo priežastys	2 (0,01)
46.	Prival. HBV DNR reaktyvus	2 (0,01)
47.	Prival. HCV RNR reaktyvus	2 (0,01)
48.	Tuberkuliozė	2 (0,01)
49.	Intraveninių narkotikų, intraveninių / intraraumeninių anabolinių steroidų ar hormoninių preparatų vartojimas	1 (0,01)
50.	Kraujo patekimas ant gleivinės arba sužeidimas adata	1 (0,01)
51.	Maliarija	1 (0,01)
52.	Prival. HBV DNR reaktyvus ir patvirt. neigiamas	1 (0,01)
53.	Prival. NRA neapibrėžtas	1 (0,01)
54.	Toksoplazmozė	1 (0,01)

Iš viso 17301 (100)

4.2. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai ir priežastys

Dažniausia kraujo donorystės uždraudimo priežastis 2015 m., kaip ir 2014 m., buvo teigiami patvirtinamųjų tyrimų rezultatai, tiriant donorinį kraują dėl hepatito C (202 atvejai), tai sudarė 31,2 proc. visų donorystės uždraudimo atvejų (lyginant su 2014 m., donorystės uždraudimo dėl hepatito C atvejų sumažėjo 9,1 proc.). Kitos dvi pirmaujančios uždraudimo priežastys – hepatito B ir sifilio žymenų (HBsAg ir *anti-T.pallidum*) patvirtinimas, atitinkamai 136 (21,0 proc.) ir 109 (16,8 proc.) atvejų (10 lentelė).

10 lentelė. Kraujo donorystės uždraudimo atvejai pagal priežastis 2015 m.

Eil. Nr.	Uždraudimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)	Eil. Nr.	Uždraudimo priežastys	Atvejų skaičius (proc.)
1.	Patvirt. anti-HCV teigiamas	202 (31,2)	14.	Seksualinė elgsena	8 (1,2)
2.	Patvirt. HBsAg teigiamas	136 (21,0)	15.	Prival. serologinis anti-ŽIV1,2 reaktyvus	7 (1,0)
3.	Patvirt. anti-TP teigiamas	109 (16,8)	16.	Prival. serologinis HBsAg reaktyvus	7 (1,0)
4.	Prival. serologinis anti-HCV reaktyvus	30 (4,6)	17.	Uždraudimas dėl donoro anamnezės	4 (0,6)
5.	Centrinės nervų sistemos liga	29 (4,5)	18.	Antieritrocitiniai AK	3 (0,5)
6.	Kraujo, imuninės sistemos, kvėpavimo sistemos, lyties ir šlapimo sistemos, medžiagų apykaitos, virškinimo sistemos ligos	18 (2,8)	19.	Kartotiniai alpimo atvejai ar buvę traukuliai	3 (0,5)
7.	Kitos uždraudimo priežastys	15 (2,3)	20.	Kraujotakos sistemos liga	3 (0,5)
8.	Piktybinės ligos	15 (2,3)	21.	Infekcinė liga: Tuberkuliozė	2 (0,3)
9.	Patvirt. anti-ŽIV1,2 teigiamas	13 (2,0)	22.	Prival. serolog. HBsAg reaktyvus ir patvirt. neigiamas	2 (0,3)
10.	Intraveninių narkotikų, intraveninių/ intraraumeninių anabolinių steroidų ar hormoninių preparatų vartojimas	12 (1,9)	23.	Infekcinės ligos	1 (0,2)
11.	Diabetas	10 (1,5)	24.	Padidėjusi kraujavimo rizika	1 (0,2)
12.	Patvirt. HCV RNR teigiamas	9 (1,4)	25.	Patvirt. HBV DNR teigiamas	1 (0,2)
13.	Prival. serologinis anti-TP reaktyvus	8 (1,2)		Iš viso	648 (100)

5. Donorų kraujo ištyrimas dėl infekcinių ligų

Kraujo donorystės įstaigose, siekiant nustatyti kraujo perpylimo metu plintančius infekcijų sukėlėjus, donorų kraujas ištiriamas pažangiausiaisiais metodais. Privalomųjų tyrimų sąrašą ir jų atlikimo tvarką nustato Kraujo ir kraujo sudėtinių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašas, patvirtintas Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos

tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo”.

Kraujo donorui po kiekvienos donacijos atliekami šie tyrimai infekcinių žymenų nustatymui:

1. serologinis sifilio (*anti-T.pallidum*),
2. hepatito B paviršinio antigeno (HBsAg),
3. hepatito C viruso antikūnų (*anti HCV*),
4. virusų ŽIV–I ir ŽIV–II antikūnų (*anti ŽIV 1/2*),
5. virusų ŽIV–I, hepatito B ir hepatito C nukleino rūgščių amplifikacijos.

Atlikus privalomus kraujo tyrimus ir gavus teigiamus tyrimų rezultatus, t. y. donoro kraujyje aptikus infekcinių ligų žymenų, nustatyta tvarka atliekami patvirtinamieji kraujo tyrimai. Atlikus patvirtinamuosius tyrimus ne visi privalomųjų teigiamų tyrimų rezultatai pasitvirtina.

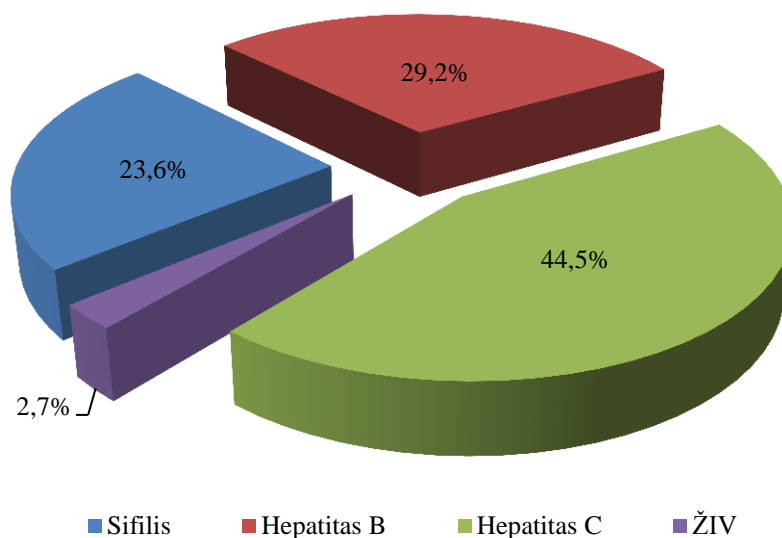
5.1. Patvirtinti infekcinių ligų žymenys

Registro duomenimis, 2015 m. tiriant donorų kraują, atlikti 696 048 serologiniai (hepatito B paviršinio antigeno, hepatito C viruso antikūnų, virusų ŽIV-I, ŽIV-II antikūnų, sifilio (*anti-T.pallidum*) antikūnų tyrimai ir virusų ŽIV–I, hepatito B ir hepatito C nukleino rūgščių amplifikacijos (toliau – NRA) tyrimai, 445 atvejais buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys (11 lentelė). Lyginant su 2014 m., infekcinių žymenų patvirtinimo atvejų donorinio kraujo mėginiuose sumažėjo 48 atvejais.

11 lentelė. Patvirtintų teigiamų tyrimų rezultatų skaičius 2015 m.

Infekcinės ligos (žymuo)	Atliktų tyrimų skaičius, vnt.	Patvirtintų teigiamų tyrimų rezultatų skaičius, vnt.
Sifilis (<i>anti-T.pallidum</i>)	100 483	105
Hepatitis B (HBsAg arba HBV-NRA)	198 520	130
Hepatitis C (<i>anti-HCV</i> arba HCV-NRA)	198 520	198
ŽIV (<i>anti-ŽIV1/2</i> arba ŽIV 1-NRA)	198 525	12
Iš viso	696 048	445

Serologiniais ir NRA tyrimais patvirtintų infekcinių žymenų pasiskirstymas procentais donorų kraujo mėginiuose pavaizduotas 21 paveiksle.

21 pav. Tyrimais patvirtintų infekcinių ligų žymenų pasiskirstymas 2015 m. (proc.)

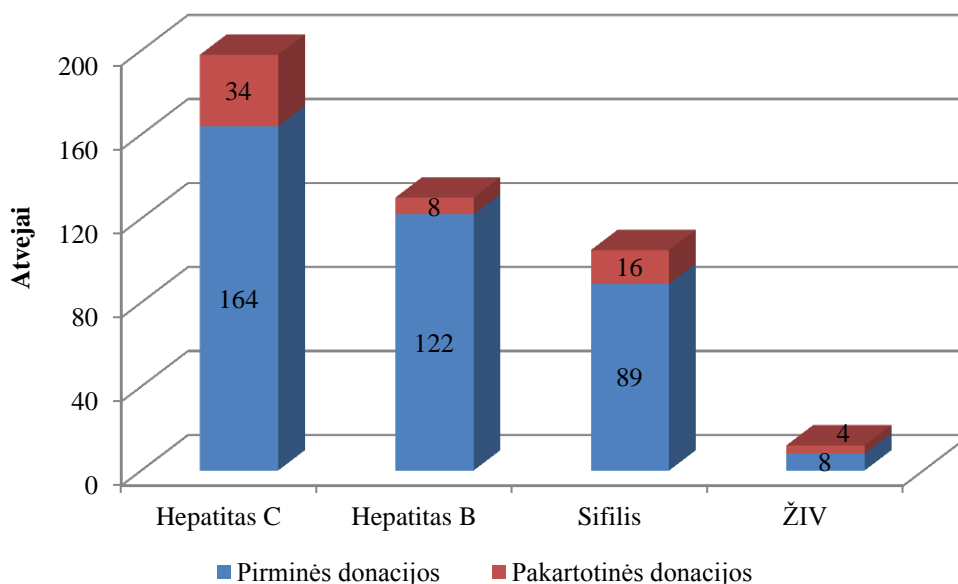
5.2. Infekcinių žymenų pasiskirstymas kraujo mėginiuose

Analizuojant patvirtintų infekcinių žymenų atvejų pasiskirstymą atlygintinių ir neatlygintinių donacijų kraujo mėginiuose, nustatyta, kad 2015 m. neatlygintinos donacijos, kurių kraujo mėginiuose buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys, sudarė 0,42 proc. visų neatlygintinių donacijų, o tokios atlygintinos donacijos sudarė 0,51 proc. visų atlygintinių donacijų (12 lentelė).

12 lentelė. Patvirtintų infekcinių žymenų atvejai atlygintinių ir neatlygintinių donacijų kraujo mėginiuose 2015 m.

Infekcinės ligos	Patvirtintų infekcinių žymenų atvejai			
	neatlygintinių donacijų kraujo mėginiuose (n=77877)		atlygintinių donacijų kraujo mėginiuose (n=22635)	
	atvejų sk.	proc.	atvejų sk.	proc.
Hepatitas C	118	0,15	80	0,35
Hepatitas B	122	0,16	8	0,03
Sifilis	80	0,10	25	0,11
ŽIV	9	0,01	3	0,01
Iš viso	329	0,42	116	0,51

Analizuojant patvirtintų infekcinių žymenų atvejų pasiskirstymą pirminių ir pakartotinių donacijų kraujo mėginiuose, matyti, kad dauguma infekcinių žymenų atvejų (383 atvejai, 86,1 proc.) patvirtinti pirminių donacijų kraujo mėginiuose, likusi dalis (62 atvejai, 13,9 proc.) – pakartotinių donacijų kraujo mėginiuose. Infekcinių ligų žymenų pasiskirstymas pirminėse ir pakartotinėse donacijose pavaizduotas 22 paveiksle.

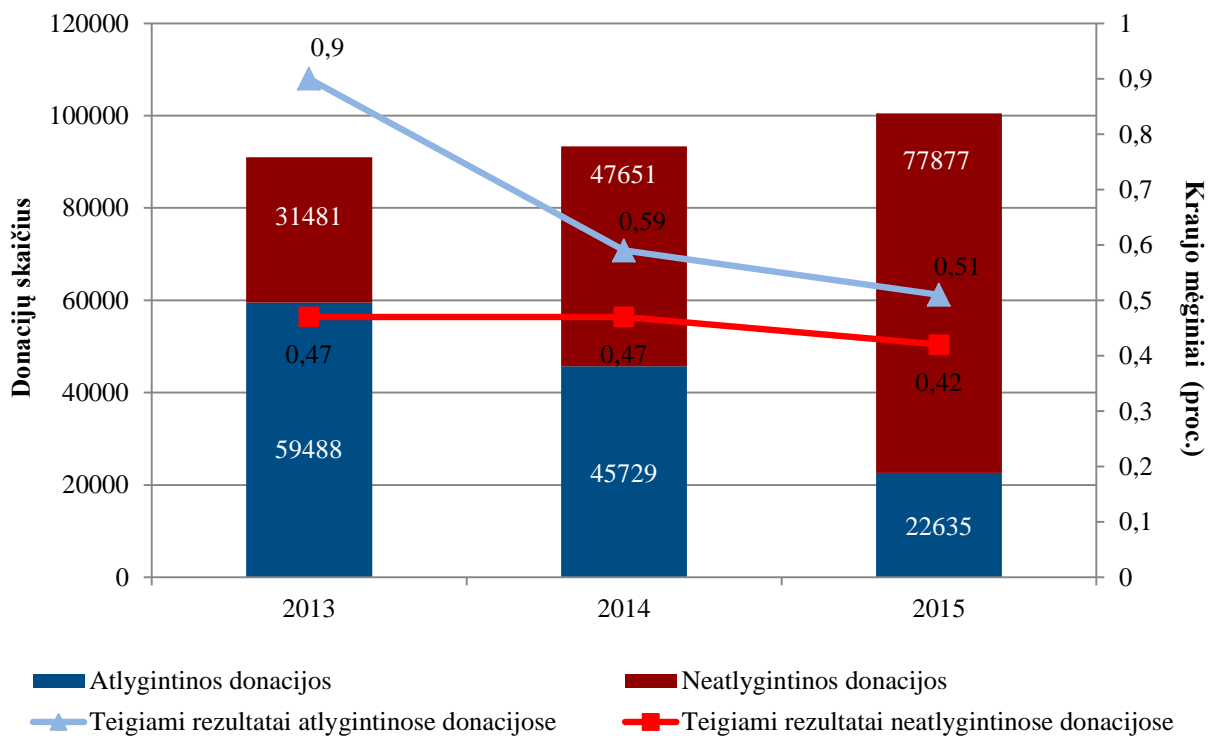
22 pav. Infekcinių žymenų atvejai pirminių ir pakartotinių donacijų kraujo mėginiuose pagal infekcines ligas 2015 m.

2015 m. duomenimis pirminių neatlygintinių donacijų mėginiai, kuriuose buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys, sudarė 1,07 proc. visų pirminių neatlygintinių donacijų, tuo tarpu pirminių atlygintinių – 4,3 proc. visų pirminių atlygintinių donacijų (13 lentelė).

13 lentelė. Patvirtintų infekcinių žymenų atvejai pirminių ir pakartotinių donacijų kraujo mėginiuose 2015 m.

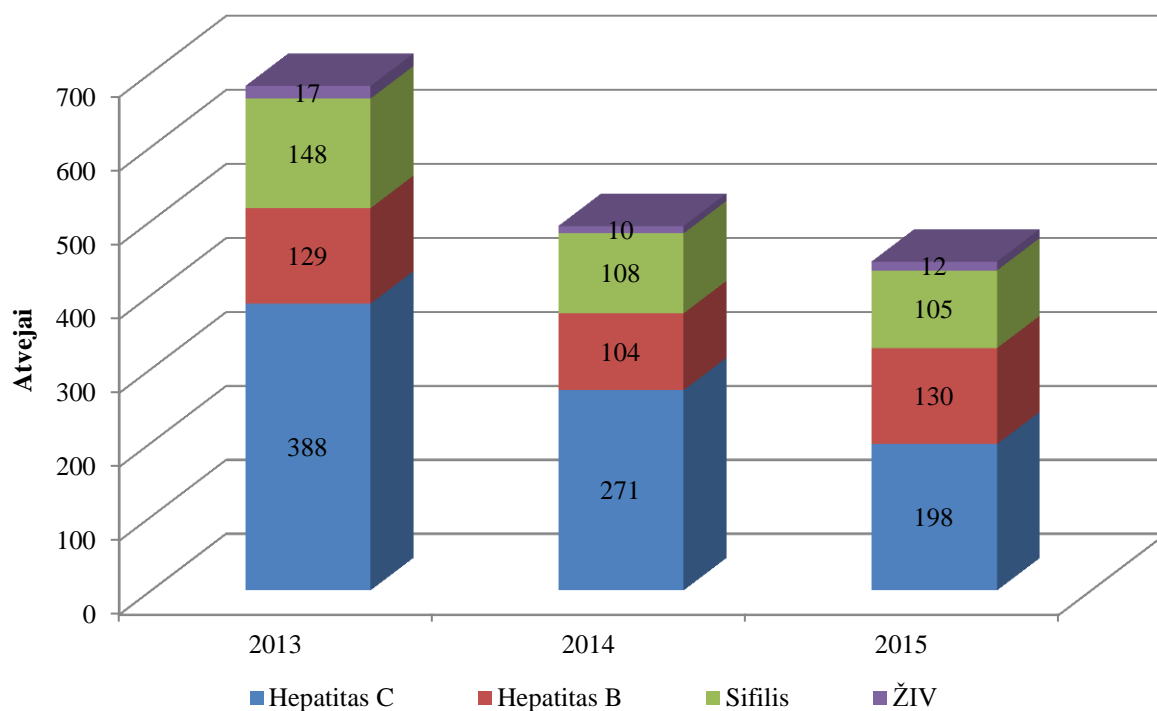
Infekcinės ligos	Pirminės donacijos (n=29993)					Pakartotinės donacijos (n=70519)				
	atlygintinos (n=1940)		neatlygintinos (n=28053)		Proc.	atlygintinos (n=20695)		neatlygintinos (n=49824)		Proc.
	atv.	proc.	atv.	proc.		atv.	proc.	atv.	proc.	
Hepatitis C	56	2,9	108	0,39	0,55	24	0,12	10	0,02	0,05
Hepatitis B	8	0,4	114	0,4	0,4	0	0	8	0,016	0,016
Sifilis	17	0,9	72	0,26	0,3	8	0,04	8	0,016	0,023
ŽIV	2	0,1	6	0,02	0,03	1	0,005	3	0,006	0,006
Iš viso	83	4,3	300	1,07	1,28	33	0,16	29	0,06	0,09

Atlygintinų donacijų, kurių kraujo mėginiuose buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys, lyginamoji dalis tarp visų atlygintinų donacijų sumažėjo nuo 0,9 proc. 2013 m. iki 0,51 proc. 2015 m., o tokių neatlygintinų donacijų mėginių lyginamoji dalis tarp neatlygintinų donacijų sumažėjo nuo 0,47 proc. iki 0,42 proc. (23 pav.).

23 pav. Atlygintinų ir neatlygintinų donacijų bei jų kraujo mėginių, kuriuose buvo patvirtinti infekcinių ligų žymenys, pokytis 2013–2015 m.

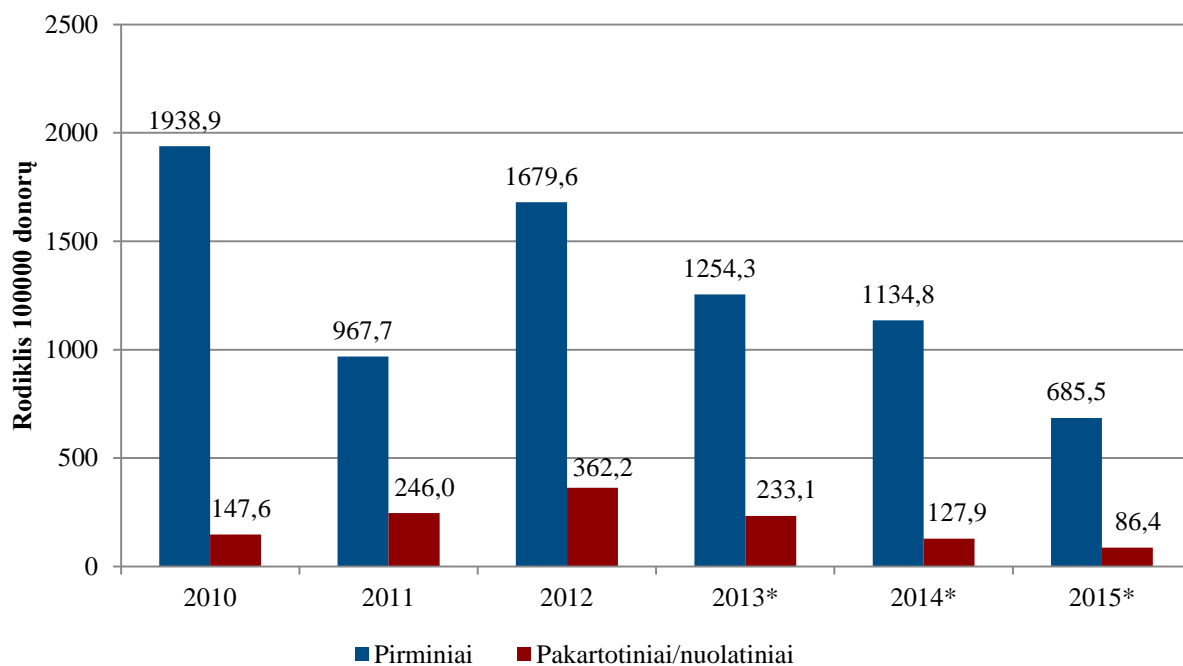
Registro 2013–2015 m. duomenimis, patvirtintų infekcinių ligų žymenų atvejų sumažėjo nuo 682 atvejų 2013 metais iki 445 atvejų 2015 metais. Labiausiai sumažėjo patvirtintų hepatito C žymens (nuo 388 atv. 2013 m. iki 198 atv. 2015 m.) ir sifilio žymens (nuo 148 atv. 2013 m. iki 105 atv. 2015 m.) atvejų (24 pav.).

24 pav. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų atvejai 2013–2015 m.

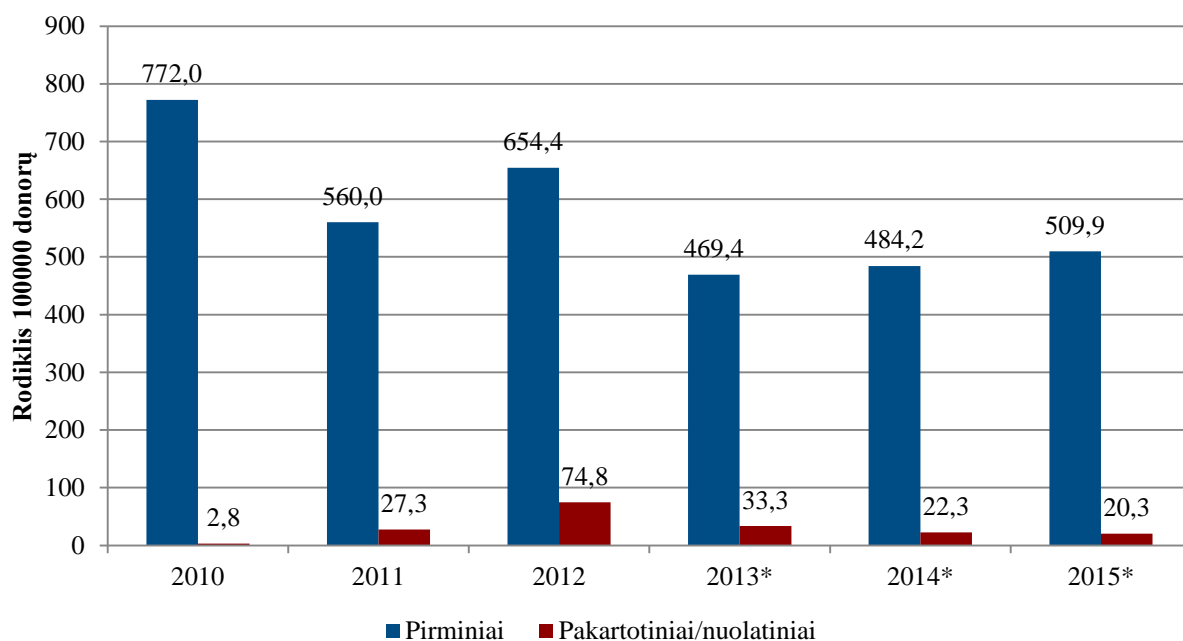
5.3. Patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnis tarp donorų

Nagrinėjant patvirtintų infekcinių ligų žymenų dažnį tarp kraujo donorų Lietuvoje 2010–2015 m., visų infekcinių ligų žymenų dažnis didesnis tarp pirminių donorų. Nuo 2012 m. stebima infekcinių ligų žymenų dažnio tarp visų (pirminių ir pakartotinių/nuolatinių) donorų mažėjimo tendencija. Visais metais didžiausiu iš visų infekcinių žymenų išliko hepatito C viruso žymens dažnis tarp pirminių donorų. Patvirtintų infekcinių žymenų dažnis pagal infekcines ligas tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2010–2015 metais pavaizduoti 25–28 paveiksluose. 2010–2012 m. duomenų šaltinis: *suvestinės statistinės ataskaitos Nr. 30-1*.

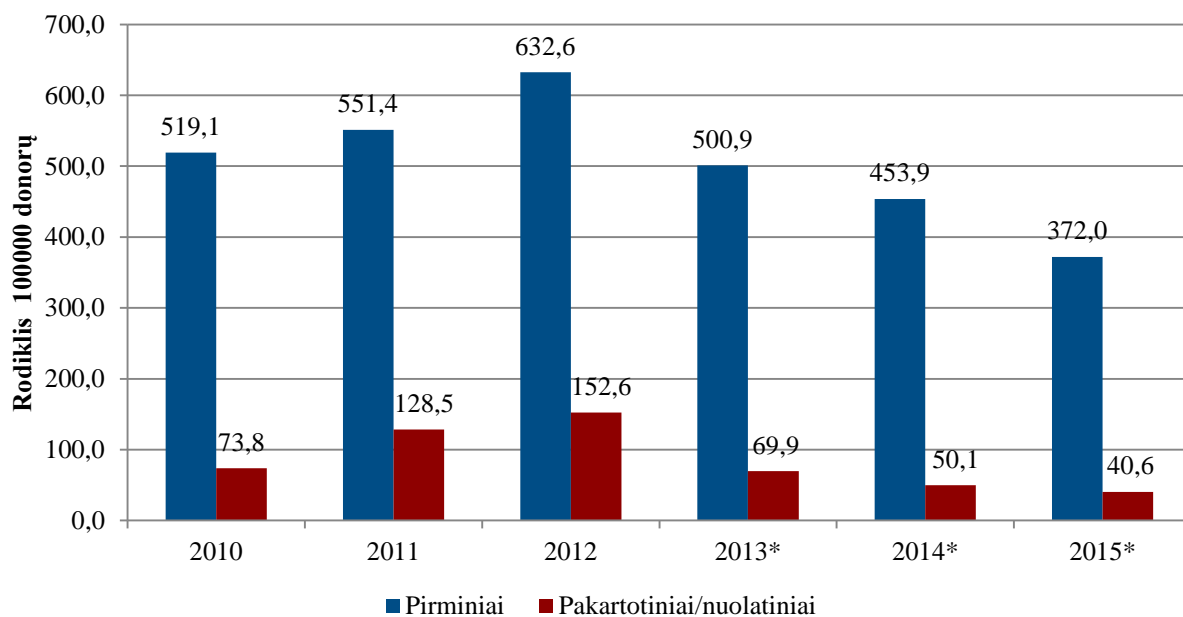
25 pav. Hepatito C viruso žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2010–2015 m.

*Registro duomenys

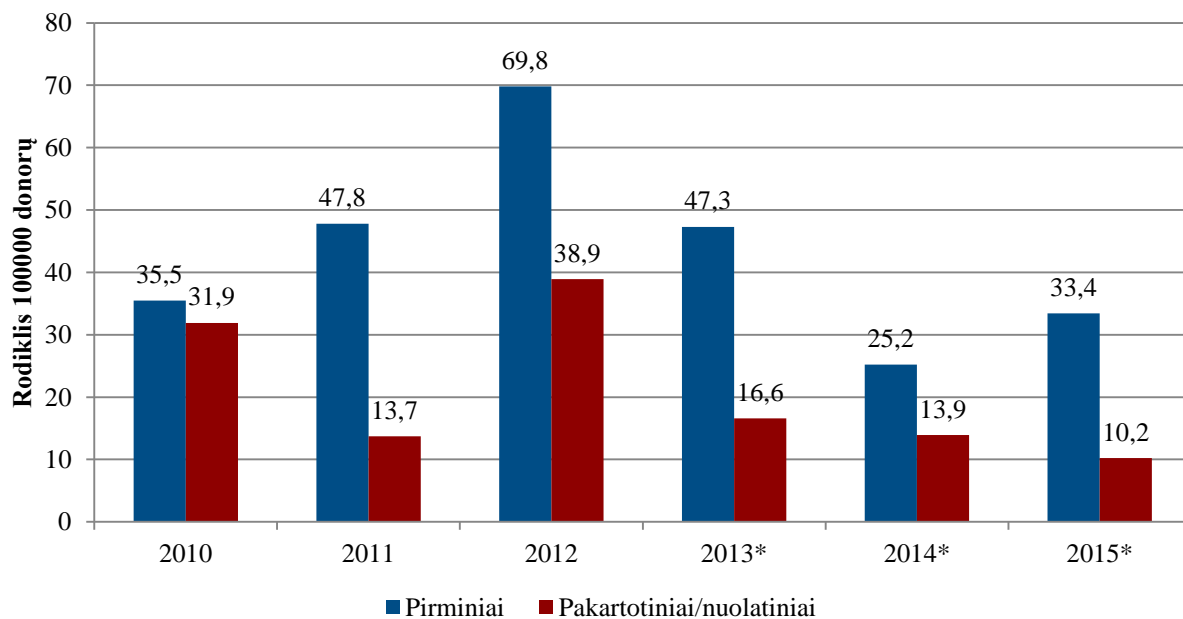
26 pav. Hepatito B viruso žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinių donorų 2010–2015 m.

*Registro duomenys

27 pav. Sifilio infekcijos žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinųjų donorų 2010–2015 m.

*Registro duomenys

28 pav. ŽIV infekcijos žymens dažnis tarp pirminių ir pakartotinių/nuolatinųjų donorų 2010–2015 m.

*Registro duomenys

6. Literatūros sąrašas

1. Lietuvos Respublikos kraujo donorystės įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006 m. lapkričio 28 d. įsakymas Nr. V-992 „Dėl neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos 2006–2015 m. patvirtinimo“.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. 713 „Dėl kraujo donorų registro nuostatų patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. vasario 4 d. įsakymas Nr. V-84 „Dėl kraujo ir kraujo sudėtinių dalių donorų sveikatos tikrinimo ir donorų kraujo ir kraujo sudėtinių dalių paėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
5. 2003 m. sausio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/98/EB, nustatanti žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimo, ištyrimo, perdirbimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus (OL L 33, 2003 2 8).
6. European Medicines Agency, Guideline on epidemiological data on blood transmissible infections; 2010. Prieiga per internetą:
<http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Scientific_guideline/2010/10/WC500097728.pdf>.
7. WHO, Blood safety and availability. Fact sheet N°279. Prieiga per internetą:
<<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs279/en/>>.